

دوره هفتم - سال چهارم

شماره چاپ: ۲۰۷۳

تاریخ چاپ:

شماره ثبت: ۷۹۹

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی»

کد موضوعی: ۱۹۰

شماره مسلسل: ۸۹۳۳

فروردین ماه ۱۳۸۷

دفاتر: مطالعات سیاسی

مطالعات حقوقی

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی

مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی»

سابقه کار*

۱. قبلاً لایحه‌ای از سوی ستاد کل نیروهای مسلح تهیه شده که مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا پیرامون آن سه توصیه به شرح زیر ارائه کرده‌اند:
  - الف) جمع‌آوری نظرات نمایندگان مجلس در مورد اصلاح موادی از قانون وظیفه عمومی جمع‌آوری شود.
  - ب) ستاد کل نیروهای مسلح هیئت مشورتی تشکیل دهد و نمایندگان از نیروهای مسلح و کمیسیون دفاع مجلس در آن شرکت نمایند (مأموریت این هیئت مشورتی پیش‌نویس لایحه مورد نیاز است).
  - ج) پیش‌نویس پس از کسب موافقت فرماندهی کل قوا در مسیر تصویب قرار گیرد.
۲. طرح تهیه شده به وسیله جمعی از نمایندگان محترم مجلس هفتم با لایحه مزبور تفاوت دارد.

* گزارش پیش‌رو ماحصل یک نشست کارشناسی است که جهت بررسی طرح مذکور در روز یکشنبه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۱ با حضور یوسف ترابی کارشناس دفتر مطالعات سیاسی مرکز پژوهش‌ها و کارشناسان ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی در مرکز پژوهش‌ها برگزار شده است.

۳. طرح تهیه شده توسط جمعی از نمایندگان محترم دارای اشکالاتی به شرح زیر است که اصلاح آن‌ها می‌تواند در ارتقای کیفیت طرح مؤثر باشد.

ماده (۱)

- در ابتدای ماده (۱)، عبارت «فصل اول: کتاب» نه تنها نامفهوم و مبهم است، بلکه اصولاً استفاده از آن در تقسیم‌بندی‌های مربوط به فصول مختلف قوانین، رایج نیست. به این دلیل پیشنهاد می‌شود این عبارت، حذف و عبارت «فصل اول: کلیات» که در قانون فعلی نیز وجود دارد، همچنان مورد استفاده قرار گیرد.

- با توجه به تعدد عبارات اختصاری تعریف شده در صدر ماده (۱) مکرر، پیشنهاد می‌شود عبارت «عبارت اختصاری» حذف و عبارت «عبارات اختصاری» جایگزین آن شود.

- در بند «۱» ماده مذکور، عبارت «فرماندهی کل» به جای عبارت «مقام معظم فرماندهی کل قوا» پیشنهاد شده است. با توجه به اینکه در بند «۲» همین ماده، پیشنهاد جایگزینی عبارت «ستاد کل» به جای عبارت «ستاد کل نیروهای مسلح» مطرح شده و استفاده توأمان از دو عبارت «فرماندهی کل» و «ستاد کل» ممکن است محل ابهام و موجب بروز شبهاتی باشد، لذا پیشنهاد می‌شود در بند «۱» به جای عبارت «فرماندهی کل» از عبارت «فرماندهی کل قوا» استفاده شود.

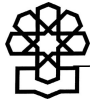
- در بند «۹» این ماده، واژه «مشمول»، تعریف شده است این در حالی است که موضوع تمامی بندهای پیشین، تعیین عبارات اختصاری و نه تعریف واژگان به کار رفته در این طرح، بوده است. در این بند قید شده است: به «کسی که در شمول قانون

خدمت وظیفه عمومی قرار گیرد»، مشمول گفته می‌شود، حال آنکه علی‌القاعده منظور از «مشمول» کسی است که به‌لحاظ شرایط مندرج در این قانون، موظف به انجام خدمت وظیفه عمومی باشد، نه هر کس که در این قانون طرف حق و تکلیف است. بنابراین با توجه به بدیهی و واضح بودن مفهوم واژه «مشمول»، به‌نظر می‌رسد بهتر است بند «۹» از متن ماده پیشنهادی، حذف شود.

ماده (۲)

در متن ماده (۲)، مقرر شده که هر فرد ذکور ایرانی از ابتدای ماهی که طی آن ماه به سن ۱۸ سال تمام می‌رسد، مشمول خدمت نظام وظیفه تلقی خواهد شد. باید توجه داشت که مطابق این مقرر، برای مثال فردی که در ۲۹ تیر ماه به سن ۱۸ سال تمام می‌رسد، از ابتدای تیر ماه، یعنی زمانی که هنوز به ۱۸ سال تمام نرسیده است، مشمول تلقی می‌شود. با توجه به پذیرش سن ۱۸ سال تمام به‌عنوان سن رشد در نظام حقوقی کشور، بدیهی است مقرر فوق‌الذکر محل ایراد است. به‌ویژه آنکه در قانون فعلی، عملاً فرد ۱۸ ساله حداقل از امکان یک مرتبه حضور در کنکور دانشگاه‌ها برخوردار است؛ در حالی که مطابق پیشنهاد حاضر، در عمل این امکان از فارغ‌التحصیلان دبیرستانی ۱۸ ساله ذکور، سلب می‌شود. با عنایت به مراتب مذکور، پیشنهاد می‌شود این ماده مورد اصلاح قرار نگیرد. در فرض اصرار بر اصلاح مذکور، بهتر آن است که عبارات «از ابتدای اولین ماه بعد از» جایگزین عبارت «از اول» شود.

ماده (۵)

- پیشنهاد می‌شود برای رفع ایرادهای ویرایشی در صدر این ماده، پس از عبارت «کلیه مشمولین قادر به خدمت»، عبارت «و» اضافه شود.
- به جهت رفع ایرادات ویرایشی، پیشنهاد می‌شود در تبصره «۲» ماده حاضر، پس از عبارت «در سطح کارشناس» عبارت «و» اضافه شود.

ماده (۶)

در تبصره «۲» پیشنهادی در این ماده، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، موظف شده است اعتبارات لازم برای آموزش‌های مربوطه را فراهم کرده و در اختیار سپاه قرار دهد. بدیهی است این اقدام، هزینه‌های سنگینی را برعهده دولت خواهد گذاشت. از این حیث، ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی درخصوص این پیشنهاد، قابل طرح خواهد بود.

ماده (۷)

در تبصره «۴» این ماده، منظور از عبارت «هزینه سالیانه یک سرباز» مشخص نیست. آیا منظور کل هزینه‌های معیشت یک سرباز در حین مدت انجام خدمت نظام وظیفه است یا منظور صرفاً هزینه‌هایی است که دستگاه مربوطه سرباز، صرف انجام خدمت نظام وظیفه وی می‌کند؟ به‌نظر می‌رسد، فرض اخیر مورد توجه طراحان این طرح بوده است. به این جهت، پیشنهاد می‌شود پس از عبارت «پرداخت هزینه سالیانه»، عبارت «انجام خدمت نظام وظیفه»، افزوده شود.

ماده (۲۱)

- در صدر این ماده، به منظور شفافیت بیشتر متن، پیشنهاد می‌شود پیش از عبارت «گواهی اشتغال»، عبارت «صدر» اضافه شود.

- برای پرهیز از بروز شبهات احتمالی و به منظور تأمین شفافیت متن قانون، در انتهای تبصره «۱» این ماده، پیشنهاد می‌شود عبارت «از تاریخ شروع به تحصیل در آن مقطع»، اضافه شود.

ماده (۲۲)

- به منظور رفع ایرادات ویرایشی، پیشنهاد می‌شود در صدر این ماده، عبارت «فراغت از تحصیل» جایگزین عبارت «فارغ از تحصیل» شود.

- پیشنهاد می‌شود در تبصره «۲» این ماده، عبارت «فراغت از تحصیل» جایگزین عبارت «فارغ از تحصیل» شود.

ماده (۲۳)

در قسمت اخیر تبصره «۳» پیشنهادی این ماده، به جهت همسان‌سازی ادبیات طرح، پیشنهاد می‌شود عبارت «فرمانده معظم کل قوا» حذف و عبارت پیشنهادی در ماده (۱) این طرح، یعنی عبارت «فرماندهی کل قوا»، جایگزین آن شود.

ماده (۲۴)

عبارت «وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی»

که در ابتدای این ماده به کار رفته، با مخفف‌های قید شده در ماده (۱) همین طرح، مغایرت دارد. لذا در راستای همسان‌سازی ادبیات طرح حاضر، پیشنهاد می‌شود عبارات «تحقیقات و فناوری» و «درمان و آموزش پزشکی» از ابتدای ماده مذکور، حذف شود.

ماده (۲۸)

در صدر تبصره «۳» این ماده، پس از عبارت «معاونت برنامه‌ریزی» عبارت «و» اضافه می‌شود.

ماده (۳۱)

- در تبصره «۲» پیش‌بینی شده در این ماده، دولت موظف شده تا برخی از خانواده‌های مشمولین را تحت پوشش بیمه خدمات درمانی قرار داده و به آنان مستمری پرداخت کند. اولاً مشخص نیست که منظور از این مستمری چیست (ماهانه، هفتگی، یا ...) و اصولاً چگونه قابل پرداخت خواهد بود؟ ثانیاً بدیهی است مقرر مذکور، بار مالی زیادی برای دولت خواهد داشت و از این حیث، مفاد پیشنهادی یاد شده، با اصل ۷۵ قانون اساسی مغایر به نظر می‌رسد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود تبصره مذکور حذف شود.

- تبصره «۳» این ماده نامفهوم به نظر می‌رسد و ضروری است نسبت به اصلاح و بازنگری مفاد تبصره پیشنهادی اقدام شود.

ماده (۳۲)

برای همسان‌سازی ادبیات طرح و رفع ایرادات ویرایشی این ماده، پیشنهاد می‌شود متن تبصره «۴» پیش‌بینی شده در این ماده، به شرح ذیل اصلاح شود:

«آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت دفاع با همکاری وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم و کشور و دانشگاه آزاد اسلامی، تهیه و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید».

ماده (۴۱)

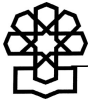
به‌منظور رفع ایرادات ویرایشی و شفافیت متن تبصره پیش‌بینی شده در این ماده، پیشنهاد می‌شود عبارت «و مشمول مجازات‌های مقرر در این ماده خواهد بود»، جایگزین عبارت «و در شمول این مجازات‌ها می‌باشد»، شود.

ماده (۴۶)

با توجه به انحلال سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و تبدیل آن به دو معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و معاونت ارزیابی عملکرد و بهبود نیروی انسانی، بهتر آن است که عبارت «سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور» از متن ماده پیشنهاد، حذف و حسب مورد، عنوان یکی از معاونت‌های یاد شده، جایگزین آن شود.

جمع‌بندی

با امعان‌نظر در تجدید نظرهای به‌عمل آمده در قانون وظیفه عمومی مصوب سال ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی و پژوهش‌های کارشناسی انجام شده طی سال‌های اخیر آنچه شایان توجه و خردمندانه به‌نظر می‌رسد بازنگری و تجدیدنظر عمیق در قانون موجود است. بنابراین با عنایت به توصیه حکیمانه مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا شایسته است از ستاد کل نیروهای مسلح درخواست شود تا در جلساتی که در ستاد کل نیروهای مسلح پیرامون لایحه اصلاح قانون خدمت وظیفه عمومی تشکیل می‌شود نمایندگان از کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی را نیز برای اخذ نظرات اصلاحی در جلسات دعوت کنند تا ان‌شاءالله دیدگاه‌های اصلاحی نمایندگان محترم ملحوظ نظر قرار گیرد.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۸۹۳۳

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی»

Report Title: The Expert View About "Amendment to Military Service Act"

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه دفاعی)، دفتر مطالعات حقوقی

تنظیم گزارش: سیدحسین حسینی

اظهار نظر کنندگان: مسیح بهنیا (دفتر حقوقی)، سرتیپ ابراهیم صادقی، سرهنگ مهدی دستمالچی (کارشناسان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، سرهنگ بابک جبارزاده (کارشناس ارتش جمهوری اسلامی ایران، سرهنگ سیدرضا توکلی، سرهنگ عبدالرضا خداکرمی (کارشناسان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران)

ناظر علمی: یوسف ترابی

متقاضی: کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی

ویراستار: —

واژه‌های کلیدی و معادل انگلیسی آن‌ها:

۱. نظام وظیفه (Military Service)

۲. قوانین (Acts)

منابع و مآخذ تهیه گزارش: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۷/۱/۲۰